

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Storsjöskolan 2 i Umeå kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Storsjöskolan 2. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Storsjöskolan 2 i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 18 november 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11903) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog och i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla egna idéer, göra överväganden och medvetna val innan de börjar att framställa ett föremål. Lärarna berättar i intervju att en arbetsprocess inleds med att eleverna får utveckla sina idéer, planera och göra skisser. Lärarna beskriver att de visar olika inspirationskällor för eleverna, till exempel föremål som andra elever har skapat. Eleverna får också använda en social medieplattform för att få inspiration till sina projekt. Lärare och elever beskriver att de samtalar tillsammans om hur eleverna vill att föremålet ska se ut och hur skissen kan förbättras. Såväl lärare som elever beskriver också att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. En lärare beskriver att det uppstår diskussioner om att pröva och ompröva genom samtal med eleverna där både läraren och eleven ställer frågor om tillvägagångssätt. En annan lärare berättar att hen brukar förmedla till eleverna att även om slutresultatet inte blev som de hade

tänkt sig så har eleverna lärt sig mycket under processen. En elev beskriver att arbetsprocessen i slöjden inte följer ett rakt spår utan eleverna kan börja med sina föremål på ett sätt men sen ändrar de sig och gör på ett annat sätt, ofta efter en dialog med lärare.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna går runt i salen och frågar eleverna hur det går. Lärarna visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem, samtidigt som de låter eleverna behålla initiativet. Samtalen sker i dialog med eleverna där eleven frågar och läraren svarar genom att ge förslag och olika alternativ till lösningar. Under lektionen i materialinriktningen trä och metall ska en elev påbörja sitt arbete med att tillverka ett fodral till en kniv. Läraren frågar först hur eleven vill att kniven ska hänga och därefter ger läraren förslag på olika alternativ. Eleven väljer ett alternativ och läraren förklarar och visar hur eleven ska göra. Under lektionen i materialinriktningen textil ska en elev sy en tröja. Läraren berättar för eleven att det finns olika sömmar att välja mellan. Läraren hämtar exempel och visar eleven hur de olika sömmarna ser ut. Eleven väljer en av sömmarna och läraren går igenom hur eleven ska trä symaskinen. Därefter fortsätter eleven själv med arbetet. Eleverna berättar i intervju att lärarna ger löpande återkoppling samt att de får stöd och hjälp om de behöver det. En elev berättar till exempel att läraren brukar hjälpa till men att läraren också ser till att de lär sig och att de kommer vidare så att det blir lättare i fortsättningen.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärarna berättar i intervju att eleverna i årskurs 7 och 8 får samma sorts uppgifter samtidigt som det går att välja att utföra dem på olika sätt utifrån olika svårighetsgrader. En elev berättar till exempel om när de skulle brodera. Läraren visade olika exemplar men eleven valde att sy en kudde som hen sedan broderade på. En annan elev berättar om en rörlig mekanism i trä som eleverna tillverkar i årskurs 7. Eleverna kan välja att göra en enklare variant genom att ett föremål på lådan hoppar upp och ner eller så kan de göra en svårare variant genom att föremålet rör sig åt sidan. I årskurs 9 får eleverna välja vad de vill framställa utifrån vad de har lärt sig i slöjdundervisningen under tidigare årskurser. Elever berättar att de har möjlighet att utmana sig själva genom att välja uppgifter som de tror att de klarar av samt att lärarna är uppmuntrande om de vill göra svårare uppgifter. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar om en elev som kommit långt i sin kunskapsutveckling. När eleven skulle sy en innerficka till sin väska

utmanade läraren eleven genom att medvetet ge få instruktioner och eleven lyckades. Lärarna berättar att de visar att de har höga förväntningar på eleverna genom att ställa frågor och låta eleverna resonera kring hur de har tänkt att lösa ett problem. Vissa elever kan själva upptäcka vad som har hänt och vad de ska göra för att det ska bli bra, medan andra elever behöver mer stöd. En elev bekräftar att lärarna har höga men rimliga förväntningar på eleverna och att lärarna låter dem tänka själva kring olika metoder och hur de kan lösa ett problem.

Arbetsformerna varierar så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärarna berättar i intervju att eleverna framför allt arbetar enskilt men att de även planerar in moment i undervisningen där eleverna arbetar tillsammans. Till exempel berättar de om ett gemensamt projekt där eleverna får tillverka en scen med material från båda materialinriktningarna. När eleverna är klara med sina projekt ska de redovisa arbetet för varandra. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar om en uppgift där eleverna ska ge återkoppling till varandra. Eleverna ska göra tre snabba skisser på en lampett och sedan får eleverna ge respons på varandras skisser och då samtalar eleverna om hur de har tänkt, vad som är bra och vad som kan förbättras. Läraren berättar även att hen brukar ge instruktioner till några elever som kan mer och sedan lär de i sin tur sina kompisar. Eleverna berättar om en uppgift i materialinriktningen textil där de tillsammans får jämföra olika textilier utifrån ett miljöperspektiv samt diskutera materials olika användningsområden. Elever berättar också att de får arbeta tillsammans med andra elever i vissa projekt om de vill. En elev berättar till exempel att hen och några andra elever gjorde ett spel tillsammans i årskurs 8.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer löpande frågor till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Såväl lärare som elever berättar i intervjuer att lärarna under varje lektion ställer reflekterande frågor till eleverna som till exempel "Vad har hänt och varför?" och "Hur ska vi få till det här?". Under Skolinspektionens lektionsobservationer uppmuntrar lärarna till reflektion genom att ställa frågor till eleverna om hur det går, hur elever vill att det ska se ut och hur elever ska göra för att det ska bli bra. Elever berättar i intervju att de samtalar med lärarna när de är klara med sina föremål om hur de tycker att arbetet har gått. De ska också lämna in en skriftlig utvärdering. Utvärderingen består av olika frågor om processen som till exempel vilka metoder och material de har valt och varför, om de

skulle ha gjort något annorlunda och om det var lättare eller svårare att framställa föremålet än vad de trodde. Elever berättar att lärarna ibland kommenterar i dokumentet, till exempel om lärarna tycker att det ser bra ut eller om eleverna behöver komplettera sina svar. Under Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen trä och metall går läraren igenom en fråga i utvärderingen som handlar om hållbarhet. Läraren förklarar vad frågan betyder och ger exempel på hur eleverna kan svara på frågan. .

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskap om olika materials egenskaper samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att delar av slöjdundervisningen i båda materialinriktningarna i årskurs 7 och 8 består av genomgångar av material och vilken påverkan olika material har på miljön. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil och elever berättar i intervjuer att läraren går igenom olika textilier utifrån miljösynpunkt. Till exempel har eleverna fått lära sig om hur bomull framställs och transporteras samt hur arbetsvillkoren ser ut för de personer som arbetar i de fabriker där kläder produceras. De har också samtalat om varför ull från Norge är bättre än ull från andra länder och om

skillnader mellan konstmaterial och naturmaterial. Elever berättar också om en uppgift där de ska jämföra olika textilier utifrån ett miljöperspektiv samt diskutera materials olika användningsområden. Vidare berättar både lärare och elever att eleverna får kunskaper om olika träslag, till exempel furu, lind, björk och masurbjörk. Läraren har samtalat med eleverna om skogsindustrin och skogsskövling och dess påverkan på klimatet. Eleverna berättar att de framför allt använder furu på grund av att det är ett bra alternativ utifrån ett miljöperspektiv. Eleverna berättar också att lärarna i båda materialinriktningarna har samtalat om att transporter är en stor del av miljöpåverkan. Under Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen trä och metall visar läraren eleverna ett träslag och förklarar vad det är för träslag och hur det växer. Läraren ställer även frågor till eleverna om hur träslaget har transporterats och hur det påverkar miljön. Läraren uppmanar en elev att söka information på internet om ett träslag och därefter diskuterar de tillsammans den fakta som eleven har hittat.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter som bidrar till funktionella och hållbara slöjdprodukter. Lärarna berättar i intervju att alla föremål som eleverna tillverkar ska vara välgjorda och de samtalar med eleverna om vad ett välgjort föremål är. Elever berättar att det hör till planeringen att tillverka saker som håller länge och de berättar även om metoder de har lärt sig för att föremål ska hålla längre, till exempel att olja in trä, att sy fram och tillbaka på symaskinen så att trådarna fäster ordentligt och att kvilta lapptäcken. En lärare beskriver att det finns olika sätt att sammanfoga träbitar på. Läraren brukar synliggöra för eleverna vad som händer med ett träskåp om träbitarna bara är sammanfogade med lim genom att kasta skåpet i golvet så att det går sönder. På det sättet lär sig eleverna vikten av kvalitet. Elever berättar att knivarna som de får tillverka i årskurs 9 är användbara och att det finns ett värde i att ha dem kvar. En annan elev berättar att hen brukar använda en kortärmad tröja som hen har sytt. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen ser att elever använder de kläder de har tillverkat, till exempel kortärmade tröjor och vantar.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön samt möjlighet att göra egna val av metoder kring resurshushållning. Lärare berättar i intervju att undervisningen innehåller moment där lärarna samtalar om metoder för resurshushållning

såsom att laga föremål och att återbruka material. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar till exempel att eleverna får i uppgift att göra ett smycke av återbrukat material. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar att hen uppmanar eleverna att ta med sig kläder hemifrån som behöver lagas. Läraren uppmanar också eleverna att inte slänga de föremål de har tillverkat. Om eleverna inte vill behålla sina föremål ska de ge dem till läraren, som sedan återbrukar materialet. Elever berättar att de sparar på material genom att till exempel lägga mönstret så nära tygets kanter som möjligt och att det finns lådor med stuvbitar och spillbitar i båda materialinriktningarna. Både elever och läraren berättar att de har tittat på en film som handlar om klädindustrin och i samband med filmen har de samtalat om och reflekterat över vad som händer med de kläder som inte säljs i butikerna och varför butikerna bränner upp kläder. Under Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen textil berättar elever för läraren att de har sålt och köpt kläder genom en nätbaserad andrahandsaffär. En elev väljer att använda ett återbrukat jeansstyck till sin väska och en annan elev har med sig två par byxor hemifrån som hen vill sy om så att de ska passa bättre. Under Skolinspektionens observation av lektionen i materialinriktningen trä och metall ges eleverna möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön. Till exempel samtalar läraren med eleverna om deras utvärdering och den fråga som handlar om hur elevernas val av material och metoder påverkar miljön.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdamnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdamnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i undervisningen. Rektorn berättar i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 och att slöjdgrupperna i dessa årskurser består av både flickor och pojkar. Inför årskurs 9 får eleverna välja materialinriktning. Rektorn beskriver att lärarna i samband med valet informerar eleverna om materialinriktningarna genom att berätta om olika föremål som eleverna kan tillverka. Syftet med den gemensamma informationen är att vägleda eleverna utifrån deras olika intressen. Lärarna berättar att de uppmanar elever att välja den materialinriktning de är mest intresserade av och att inte bara välja som kompiserna. Lärarna berättar också att eleverna gemensamt får komma överens om vad de gör om alla elever väljer samma materialinriktning. Därefter får eleverna skriva ner i ett dokument vilken inriktning de önskar. Elever berättar att de har valt materialinriktning utifrån intresse men även utifrån andra aspekter. En flicka berättar till exempel att hon valde materialinriktningen trä och metall för att hon tycker att det är roligt och för att föremålen som de tillverkar inom denna materialinriktning är mer användbara. En pojke berättar att han valde materialinriktningen textil för att han tycker att det är lugnare i textilslöjdssalen än i träslöjdssalen. Rektorn berättar att slöjdamnet är organiserat så att flickor och pojkar ges möjlighet att arbeta med en kombination av material. Lärare och elever berättar till exempel om ett gemensamt projekt i årskurs 7 där eleverna ska tillverka en scen med material från båda materialinriktningarna. I årskurs 8 får eleverna göra ett träd i metalltråd och då ska de också arbeta med andra material i samma projekt såsom tyg, sten och pärlor.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter olika frågor kring jämställdhet med eleverna. Lärarna har dock medvetna strategier för att utmana eleverna till att göra icke-könstraditionella val.

Lärarna lyfter sällan olika frågor kring jämställdhet med eleverna och synliggör inte hur könsbundna föreställningar kan påverka och begränsa eleverna i vardagen och i framtida val. Lärarna berättar i intervju att det finns en machokultur på skolan och att skolan har påbörjat ett arbete för att motverka den. Lärarna beskriver att arbetet kommer att leda till att alla ämnen ska arbeta med jämställdhetsfrågor och att eleverna också kommer att bli mer medvetna. Lärarna beskriver dock att de inte upplever att jämställdhet är ett problem i slöjdundervisningen. Både lärarna och rektorn berättar att rektorn inte har gett några direktiv om hur

jämställdhetsperspektivet ska beaktas i slöjdundervisningen. Rektorn beskriver att hen inte tycker att det behövs för att lärarna ser eleverna som elever och inte som pojkar och flickor. En lärare berättar dock att det händer att hen lyfter traditionella föreställningar om manligt och kvinnligt genom att till exempel samtala om att stickning förr i tiden var vanligt bland män och att virkningen uppfanns av män. En annan lärare berättar att hen spontant diskuterar frågor med eleverna när de uttrycker något om jämställdhet. Lärarna arbetar medvetet för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionella perspektiv i val av material och metod. Såväl elever som lärare berättar att alla elever oavsett könstillhörighet lär sig samma metoder. Läraren som undervisar i materialinriktningen textil berättar till exempel att hen har lärt alla elever att sticka så nu kan alla pojkar och flickor på högstadiet sticka. Lärarna berättar att de visar bilder på föremål som andra elever har tillverkat för att ge eleverna inspiration. De väljer medvetet ut föremål och bilder som är könsneutrala för att alla elever ska bli intresserade av att tillverka föremålet. Läraren som undervisar i materialinriktningen trä och metall berättar att hen försöker utmana pojkarna att inte bara göra knivar inom temat skärande verktyg i årskurs 8, till exempel berättar läraren för eleverna att de också kan göra smörtråg. Läraren berättar också att alla elever, oavsett om de är pojkar eller flickor, får möjlighet att tillverka ett smycke med återbrukat material. Läraren berättar om en pojke som gjorde ett smycke som föreställde en fisk med detaljerade fiskfjäll.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare endast till viss del lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Lärarnas arbete sker främst spontant och inte utifrån inplanerade moment. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesutbildning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet med eleverna. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.²

På Skolinspektionens vägnar

X Anna-Carin Kostic

Beslutsfattare

Signerat av: Anna-Carin Kostic

X Tora Andersson

Föredragande

Signerat av: Tora Andersson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maria Hahne deltagit.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

² [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-05-18

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Storsjöskolan 2 den 13 och 14 april 2026. Besöket genomfördes av utredarna Tora Andersson och Maria Hahne.

Skolenheten är en kommunal skola i Umeå kommun med årskurserna 7–9. På skolenheten går cirka 280 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.³

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁵

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁶

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁷

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.⁸ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

³ 26 kap. 20 § skollagen.

⁴ 1 kap. 4 § skollagen.

⁵ 1 kap. 5 § skollagen.

⁶ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁰

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

⁹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹¹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹²

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹³

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁴

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹¹ Ibid.

¹² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹³ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁵

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁶

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁷ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.¹⁸ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.¹⁹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁶ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁷ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁸ 2 kap. 10 § skollagen.

¹⁹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁰

²⁰ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.